

DE VERLOREN KWITANTIE

DOOR
W. Ziehe

UTRECHT, J. H. VAN PEURSEM.

DE VERLOREN KWITANTIE

DOOR

W. ZIETHE.

Tweede druk.

KOLLUM. — T. SLAGTER.

DE VERLOREN KWITANTIE.

Op een dorp in Thüringen woonde in 't begin dezer eeuw de landbouwer Kruse. Kruse zat er goed bij. De boerderij, die hij bewoonde, had hij van zijne ouders geërfd. Wanneer men op zijn erf kwam, zag men aanstonds, dat de man zich in groote welvaart mocht verheugen. Het woonhuis, de stallen en de schuren waren ruim en fraai. Het opene erf was overal schoon gehouden. Ramen, deuren en vensters waren goed in de verf. Een prachtige, oude lindeboom achter het huis breidde zijn forse takken boven het dak uit. In de stallen was leven en opgewektheid. Vier fraaie paarden stonden aan de wèl voorziene krib en lieten zich de haver goed smaken. Acht uitnemende koeien en eene talrijke kudde schapen boden een liefelijk tafereel aan de bezoekers, en braken door hun eigenaardig geluid de stilte aangenaam af.

Ook die bekende dieren, die men voor onzindelijk houdt, maar wier vleesch in allerlei vorm zoo gaarne gegeten wordt, zag men daar rondkruipen. De haan ging met zijne heunen trotsch en druk het erf op en neer. Vroolijke en sierlijke duiven zaten op of vlogen over het dak. En te midden van alles bewogen zich vlijtige knechten in alle orde en stilte. Kortom — welvaart, vrede en vreugde heerschten op die fraaie boerderij en in het daarbij behoorende huis.

Ja, ook in het huis. Kruse leefde met zijne vrouw Christina in een gelukkig en echt. Zij waren nu reeds tien jaren getrouwd en beminden elkaar nog evenveel als, ja misschien nog meer dan toen zij in de kleine dorpskerk vóór God en de gemeente elkander hart en hand gegeven hadden. Vier vroolijke en gezonde kinderen — twee jongens en twee meisjes — waren als olijfplanten rondom hunne tafel. Van het oudste kind — den achtjarigen knaap — tot aan het jongste kind, een meisje van twee jaren, dat nog zeer gaarne in moeders armen en op moeders schoot rustte, waren allen welgevormd en eene vreugde hunner ouders. En het beste van alles was, dat de vreeze en de vrede Gods in dit huis en op deze boerderij woonden. De vader ging niet alleen zelf met zijne vrouw en de oudste kinderen geregeld ter kerke, maar hij verwachtte ook, dat zijne dienstdieneren dit deden. Iederen morgen en avond werd Gods Woord in huis gelezen en een psalm gezongen. Ook uit andere zaken bleek, dat men er den Bijbel in groote eere hield, en dat het Kruse's begeerte was, dat ieder lid van zijn gezin naar de geboden en voorschriften van Gods getuigenis handelde.

Boer Kruse was, gelijk men zegt, een gegoed en gelukkig man; maar éene zaak ontbrak aan zijn geluk: een vriendelijke buurman. Dr. Maarten Luther zeide, dat *trouwe luven* tot den zegen van het dagelijksche brood behooren. Dien zegen miste Kruse. Zijn naaste buurman was de landbouwer *During*, een rijk, maar goddeloos, hebzuchtig en nijdig man. Hij behoorde tot die menschen, in wier woordenboek het woord *genoeg* niet staat, ook al bezitten en genieten zij alles in overvloed. Kruse was bij al de dorpelingen geliefd en geëerd; alleen *During* haatte en benijdde hem. Dikwijls, wanneer hij meende, dat niemand hem zag, stond *During* over de haag, die zijn erf van Kruse's erf scheidde,

met begeerige oogen naar de schoone akkers te zien, die hij zoo gaarne zijn eigendom zou genoemd hebben. Waar hij maar konde, berokkende hij zijnen buurman schade of verdriet, maar hij ging daarbij zoo slim te werk, dat Kruse wel gissen, maar volstrekt niet bewijzen kon, wie de dader was. Dit veroorzaakte den moedigen Kruse en zijne vrouw menig bitter uur. Met alle zorgvuldigheid wachtten zij er zich voor kwaad met kwaad te vergelden; ja, wanneer zij maar in de gelegenheid waren, bewezen zij hunnen buurman alle mogelijke vriendschap en liefde. Zij hoopten daardoor zijn haat en zijn nijd te overwinnen, maar ondervonden tot hunne smart telkens opnieuw, dat al hunne moeite vergeefsch was en dat hunne liefde met haat en ondankbaarheid vergolden werd.

Sedert eenigen tijd had During zich rustiger en vriendelijker betoond, tot groote vreugde van Kruse. 't Was toch mogelijk, dat de hardvochtige man eindelijk zijn onrecht inzag en tot betere gedachten kwam. Maar dat dit, helaas! niet het geval was, zou Kruse spoedig genoeg ervaren. Op zekeren dag, toen Kruse vóór het hek van zijn erf stond, kwam During heel langzaam, maar als in gedachten verzonken, tot hem. Na Kruse gegroet en met hem eenigen tijd over onverschillige zaken gesproken te hebben, zeide hij: »Wat ik nog zeggen wilde, Buurman, ik heb onlangs onder mijne papieren eene schuldbekentenis gevonden van 5000 Thaler ¹⁾, die uw vader van den mijnen geleend heeft. Gij zult u dat missehien nog uit uw kindsche jaren herinneren. 't Is geschied, toen uw vader dien mooien akker aan de overzijde met het daarbij behoorende bosch van Neef Wegener gekocht had. Ik had tot dusver altijd gedacht, dat dat geld al lang terug betaald was. Maar dat moet zeker

¹⁾ 1 Thaler = f 1,80.

het geval niet zijn; anders zou mijn nu overleden vader die schuldbekentenis niet zoo zorgvuldig onder zijne papieren bewaard hebben. Ge moet het maar eens nazien, of gij eene kwitantie van dat geld hebt; kunt ge mij die niet vertoonen, dan is het hoog tijd om die vijf duizend Thaler met den daarop verloopenen intrest mij eindelijk uit te betalen.”

Kruse verschrok niet weinig bij het hooren dezer woorden. Hij kon zich niet herinneren bedoelde kwitantie ooit onder zijne papieren gezien te hebben. Maar hij herwon spoedig zijne bedaardheid en antwoordde zoo kalm mogelijk: »Als gij de schuldbekentenis hebt, buurman, zal de zaak wel in orde zijn. Ik weet heel goed, dat mijn vader dat geld eenmaal van uw vader geleend heeft; maar ik weet ook, dat hij spoedig daarop terugbetaald heeft. De kwitantie daarvan zal wel ergens zijn; want mijn vader was, ook in zulke zaken, ordelijk en stipt. Ik zal er aanstonds om zoeken, en hoop ze u spoedig te kunnen toonen.”

De twee burenen namen afscheid van elkaar, en Kruse stapte langzaam zijne woning binnen. In het woonvertrek stond eene groote eikenhouten kast, waarin de papieren zijns vaders bewaard werden. Hij sloot de kast open, haalde de laden uit, nam de papieren, die daarin waren, één voor één in de hand en las ze langzaam en nauwkeurig, maar vond van de kwitantie geen spoor. Nu werd zijn gemoed met zware bekommernis vervuld. Hij wist wat hem stond te wachten, indien hij het papier niet vond. Vijfduizend Thaler met de sedert dertig jaren daarop verloopenen intrest, dat was de som, die hij dan aan zijn buurman zou moeten betalen. Van waar zou hij dat geld, die groote som, bekomen om den hardvochtigen man te voldoen? Door de oorlogen, die Napoleon nu hier dan daar voerde, waren de landerijen zeer in waarde gedaald. Kruse zou, om het noodige geld te bekomen, huis

en boerderij, akkers en vee moeten verkoopen, en was dan met vrouw en kinderen in armoede gedompeld, ja misschien tot den bedelstaf gebracht. Deze gedachten doorkruisten zijn hoofd, terwijl hij peinzend vóór de kast zat. Zijne trouwe vrouw Christina trad binnen en zag aanstonds, dat haren man iets kwelde. Zij vraagde naar de oorzaak van zijne bekommernis en hij vertelde haar, wat hij zoo even van Doring gehoord had en hoe hij vruchteloos naar de kwitantie had gezocht. Christina hielp hem nog eenmaal alles nauwkeurig doorzoeken. Maar zij vonden niets anders dan deze aantekening in een oud kasboek: »*Vijf duizend Thaler van Caspar Doring geleend,*” en deze aantekening was met inkt doorgehaald.

»Daar staat het!» zeide de vrouw, »het geld is betaald, en daarom is er de streep door gehaald.»

»Dat helpt ons niets,” antwoordde haar man, »die doorhaling is voor de rechtbank niet geldig, omdat wij zelven ze hebben kunnen doen.»

»Dat weet ik wel,” hernam Christina, »maar het geld is betaald, en dus moet de kwitantie ook ergens zijn. Uw vader was te zeer een man van orde, dan dat hij ze niet zorgvuldig zou weggeborgen hebben. Wij moeten nog ijveriger en nog nauwkeuriger zoeken, dan zullen wij de kwitantie zeker vinden.»

Beiden doorzochten de eikenhouten kast nog eens van boven tot beneden. De kleinste lade werd doorsnuffeld. Niet het geringste stukje papier werd over het hoofd gezien. Na de kast kwamen andere meubelen aan de beurt. Geen hoekje of laadje, of het werd met de grootste nauwkeurigheid onderzocht. Maar niet het minste spoor van de kwitantie kwam te voorschijn.

Zoo ging Kruse dan eindelijk zijnen buurman meêdeelen, dat hij niets gevonden had; en hij verzocht hem tevens om

eenige toegevendheid ten opzichte der thans onvermijdelijke betaling van de verschuldigde gelden. Daring lachte in zijn vuistje, toen hij dit voor hem zoo gewenschte bericht ontving, en gaf op het verzoek van den arme Kruse niet anders ten antwoord dan: »Het overige zal zich wel vinden.» En het kwam uit, zooals de zwaar beproefde man vreesde. Het verzoek om terugbetaling der vijfduizend Thaler en bijbetaling der sedert dertig jaren achterstallige renten werd bij de rechtbank ingediend, tegelijk met de schuldbekentenis, die de oude Kruse in zijn tijd eigenhandig opgesteld en onderteekend had. De zoon kon niet ontkennen, dat die schuldbekentenis het schrift zijns vaders was, en moest erkennen, dat zijn vader indertijd dat geld geleend had. De gedachte kwam zelfs niet bij hem op, dit te loochenen. Hij had eenvoudig de kwitantie van afbetaling te vertoonen en dan was alles in orde; maar die kon hij niet overleggen. De rechtbank besliste dus, gelijk hij gevreesd had, dat kapitaal en intrest moesten betaald worden. Wanneer de betaling op den daarvoor bepaalden dag niet had plaats gehad, moest de boerderij met alles wat er op en er in was gerechtelijk worden verkocht.

Dit vonnis was een zware slag voor Kruse. Het stortte hem en zijn gezin in de bitterste armoede. Hij deed en in het dorp en daarbuiten alle moeite om het verschuldigde geld te leen te krijgen en hoopte door aanhoudende vlijt en de grootst mogelijke zuinigheid het op den duur terug te betalen; maar al zijne pogingen waren vergeefs. Niemand wilde zoo'n belangrijke som op zijne boerderij vestigen, omdat door den oorlog, waarvan het einde nog niet te zien was, de waarde van alle landerijen tot op meer dan de helft was gedaald. Na vele vruchteloze pogingen schoot aan Kruse niets anders over dan zich aan zijn droevig lot te onderwerpen. De gevreesde dag brak aan. De boerderij werd in

't openbaar verkocht, en aan Daring gegund, die er het hoogste bod voor gedaan had. Nadat de schuld met de achterstallige renten afbetaald was, hield Kruse slechts duizend Thaler (f 1800) van zijne geheele bezitting over.

Bitter bedroefd verliet Kruse de mooie boerderij, de erve zijner vaderen. Op datzelfde dorp — zijne geboorteplaats — kocht hij eene kleine woning, die juist ledig stond, met den daarbij behoorenden akker. Eene koe, een paar varkens, een paar schapen en eenige hoenders maakten zijn eenige veestapel uit. Kruse was volstrekt geen bedelaar, maar hij was toch een arm man, die van nu af in 't zweet zijns aangezichts hard zou moeten werken, om voor zich en de zijnen het noodige brood te verdienen. Hij was besloten, dit in vertrouwen op God te doen, en sloeg met moed en overleg de handen aan het werk. Zijne vrouw stond hem hierin getrouw en krachtig ter zijde. Zat hij soms treurig neder en dreigde hij den moed te laten zinken, dan troostte zij hem met liefdevolle woorden. Dikwijls zeide zij tot hem : »Mor niet! Is het geld indertijd niet betaald geworden, dan was de vordering billijk, en mogen wij er niet over klagen. Maar is het geld betaald, dan moeten wij de zaak aan God overlaten! Hij zal te Zijner tijd wel aan het licht brengen, wat thans nog verborgen en duister is.» Christina's woorden schonken Kruse steeds nieuwen moed. Daarbij kwam, dat Gods zegen rijkelijk rustte op zijn arbeid en op zijne kleine bezitting. Het eene jaar na het andere verliep en allengskens geraakte Kruse en zijne vrouw aan den nieuwen staat van zaken gewoon en droegen zij hun rampspoedig lot met stil geduld.

Maar Daring handelde en heerschte op zijne twee mooie boerderijen naar hartelust. Hij had nu zijn lang gewenschte doel bereikt. Spottend lachte hij, als hij zijn vroegeren buur van verre zag. Overigens ontweek hij hem zooveel

mogelijk. Het scheen, alsof hij zijne nabijheid niet goed konde verdragen. —

Zoo was de herfst van het jaar 1806 gekomen. Het Pruisische leger was in de veldslagen bij Jena en Auerstadt door de Franschen verslagen en Thüringen leed toen al de gruwelen en afgrijselijkheden van den oorlog. Op zekeren dag reed een troep vijandelijke ruiters het dorp binnen, waar Kruse woonde, en plunderde het. Het vee werd met geweld uit de stallen gehaald en weggevoerd. Wie zijn eigendom niet gewillig afstond, werd met slagen en stooten er toe gedwongen. Tevergeefs boden de mannen wederstand, tevergeefs weenden en jammerden de vrouwen. De soldaten lachten er om en namen alles wat hun aanstond. Ook Doring had op zijne beide boerderijen de plundering moeten toestaan; maar dewijl hij zijn geld geborgen en daardoor gered had, kwam hij er nog al tamelijk goed af. Met verkropten toorn stond hij het aan de deur zijns huizes aan te zien, hoe de soldaten het hem ontnomen vee stuk voor stuk wegvoerden. Daar kwam op eens eene duivelsche gedachte bij hem op. Het kleine huis, dat Kruse thans bezat, stond in eene laagte verscholen, een weinig op zij van den bebouwden kom des dorps. Om die reden was het door den vijand niet opgemerkt en dus gespaard gebleven. Maar dat mocht niet zoo blijven. dacht Doring. Ook Kruse moest uitgeplunderd worden. Wanneer hij zijn vee en zijne weinige bezittingen verloor, dan was er hoop, dat hij eindelijk het dorp moest verlaten. Zoo kon hij den man misschien verwijderen, wiens tegenwoordigheid hem voortdurend pijnlijk en onaangenaam geweest was. Het was wel een schandelijk en laag verraad, dat hij verzon, maar wat vraagde hij er verder naar, indien hij zijn doel slechts bereikte? Zoo gedacht, zoo gedaan! Doring begaf zich naar den aanvoerder der vijandelijke ruiters, die tot de met de Franschen ver-

bonden troepen van het Duitsche Rijnverbond behoorden. Slechts enkele woorden en een enkele wenk met de hand waren voldoende en — weinige oogenblikken daarna renden reeds eenige soldaten naar het tot dusver vergetene huisje. Met een spottenden en duivelschen lach zag Doring hen na.

De krijgslieden hadden spoedig hun doel bereikt, sprongen van hunne paarden af en drongen met uitgetrokken sabel het huis binnen. »Hei, Boer, hei!» riepen zij op ruwen toon. »Open je kisten en je kasten! Haal je geld voor den dag! We hebben geen tijd om lang te wachten!»

Kruse trad niet zonder vrees, maar toch niet kalmte en beslistheid op de woeste bende toe. Op smeekenden toon zeide hij: »Gaat toch van hier, mannen! Ik ben een arm man en heb geen geld. Het weinige vee, mijne eenige en laatste bezitting, zult gij mij toch niet willen ontnemen? Hebt medelijden met een arm gezin, dat niet weet, hoe het van den eenen dag in den anderen komt.»

»Onzin! we kennen die praatjes reeds!» — riep een der soldaten. »Wat geven wij er om, of je rijk of arm bent. Maak je kisten en kasten open! Breng je blanke Thalers voor den dag, of je zult kennis maken met mijn sabel.»

De woeste ruiter wilde met zijn sabel reeds toesteken. Kruse had nog juist tijd om het huis in te vluchten en de deur snel achter zich te grendelen. Maar dat hield de hebzuchtige bende slechts eenige oogenblikken tegen en verbitterde haar te meer. De deur werd onder zware sabelhouwen en woest getrap spoedig verbrijzeld en nu stoven de vijanden, begeerig naar wraak en buit, binnen.

De smeekingen der arme vrouw en het geschrei der kinderen maakten niet den minsten indruk op de plunderzieke soldaten. Kruse wilde hen tegenhouden, zooveel hij konde, maar hij werd op den grond geworpen en geraakte onder den voet. De sabels glinsterden boven zijn hoofd, en een

slag met den vlakken kant ontnam hem zijn bewustzijn. De arme vrouw deed een schellen kreet hooren, wierp zich aan de voeten der woedende soldaten en smeekte hun met gewrongen handen om medelijden en barmhartigheid. »Neemt alles wat wij hebben,» riep zij in de droefheid haars harten, »maar spaart toch het leven van mijn man!»

Hare tranen en smeekingen waren niet vergeefs. De woeste krijgslieden werden door den jammer der arme vrouw bewogen. Zij lieten den man liggen, zonder zich verder om hem te bekommeren, en zochten enkel naar buit. De gesloten kasten en kisten werden met sabelhouwen geopend; alle laden en laadjes er uit getrokken. De groote eikenhouten kast, waarin zij dachten, dat het geld bewaard werd, werd geheel aan stuk geslagen, opdat geen verborgen schuilplaats aan hun oog ontsnapte. Maar zij vonden weinig wat hunne hebzucht bevredigde. Onder vreeslijk vloeken verlieten zij eindelijk het huis, waarin zij binnen weinig minuten alles vernield hadden, en keerden naar het erf terug. Toen haalden zij de koe uit den stal en dreven haar met sabelhouwen voort, hoezeer de arme vrouw ook bad, hunne laatste en onontbeerlijke bezitting toch te sparen.

Toen Chrisje in de huiskamer terugkeerde, ontroerde zij over de sporen van ellende, die de plunderslaars hadden achtergelaten. Hun linnengoed en hunne kleederen waren hun ontnomen. Het weinige geld, dat zij bezaten, was hun eveneens ontroofd. De groote, mooie kast lag in splinters op den grond. Tafels en stoelen waren aan stuk geslagen; de bedden met sabels opengesneden, zoodat de vederen in de kamer rondvlogen. Maar dit alles bekommerde haar niet. Zij vloog naar haren man, die nog bewusteloos op den vloer lag. Zij haalde gauw wat azijn uit de keuken en wiesch hem daarmee aangezicht en slapen. En o, welk eene vreugde! Eerlang ontwaakte de man uit zijne verdooving;

hij deed eenige zware ademhalingen, sloeg de oogen open en — was gered

»God zij gedankt!» riep de gelukkige vrouw! »God zij gedankt! Gij zijt ten minste behouden!»

»Zijn die ellendige roovers weg?» vroeg Kruse met eene zwakke stem. »Ach, waarom liet God ons dit overkomen? Was dat *éene* ongeluk, dat ons reeds getroffen heeft, niet genoeg? Nu moest ons deze plundering ook nog treffen: nu zijn wij arme, ellendige bedelaars!»

»Wij moeten en mogen niet morren of wanhopen,» antwoordde Christina. »Het is Gods wil, dat ons dit overkomen is. Dezelfde God, die ons dit ongeluk heeft toegezonden, zal ons ook weder daaruit helpen. Wanneer de nood het hoogst is, is Gods hulp het meest nabij. Het voornaamste is, dat gij behouden zijt. Onze armoede willen wij met geduld dragen. En nu zullen wij ook wel ondervinden, dat het spreekwoord waarheid is: Oorlog en brand zegent God met milde hand.»

Aldus en met nog andere woorden troostte de trouwe en godvruchtige vrouw den bedroefden en verslagenen man. Daarna begonnen beiden de ontredde woning wat op te ruimen en in orde te brengen. Hierbij hielpen hen ook de kinderen, die schreiende bij hen gekomen waren. Dit werk ging werkelijk niet zonder tranen en zuchten. Bijna geen enkel stuk was ongedeerd gebleven. Met diepe droefheid zag het gezin neder op de weinige meubels, die het dusver zoo netjes onderhouden had en die zij nu aan stukken op den grond zagen liggen.

Onder de stukken van de eikenhouten kast lag een toegevouwen papier. Kruse had het opgebeurd, zonder aan iets bijzonders te denken. Onwillekeurig las hij het, en in 't eerst met zekere onverschilligheid. Maar waarom kleurden zijne wangen van plotselinge vreugd? Waarom glinsterden zijne

oogen? Waarom vloeiden er tranen van vreugde uit? Waarom hief hij zijne handen, in een van welke hij het papier had, diep bewogen ten hemel? Nog geen enkel woord had hij gesproken. Maar de kinderen hadden zijne aandoening gezien en moeder er op opmerkzaam gemaakt. Christina liep gauw naar haren man en vroeg: »Wat scheelt u toch? Wat is er nu weêr geschied?»

Hierop riep Kruse luide en blij: »O God, hoe onnaspeurlijk zijn Uwe oordeelen; hoe ondoorgrondelijk Uwe wegen! Christina, hartelief, verblijd u met mij! Kinderen jubelt en weest vroolijk. Al onze nood is voorbij! God heeft ons geholpen, toen wij het niet verwachtten. *Hier is de kwitantie voor de vijfduizend Thaler, die wij zoolang zevergeefs gezocht hebben!*»

En ja, 't was de kwitantie. Met groote en duidelijke letters stond er op geschreven, dat de vijfduizend Thaler met de rente eerlijk en stipt afbetaald waren. En onder de kwitantie stond de naam van den ouden Caspar Doring met eene bevende, maar goed leesbare hand. Die kwitantie moest in de oude eikenhouten kast gelegen hebben. Misschien was zij tusschen eene der laden en het beschot geraakt en daar blijven liggen. Of misschien was zij verborgen geweest in eene geheime lade, waarvan Kruse niets geweten had.

In elk geval, de sabelhouwen der woeste soldaten, die de kast vernielden, hadden het gewichtige geschrift voor den dag gebracht. Hier was duidelijk Gods hand zichtbaar! Met tranen van vreugde vielen man en vrouw in elkanders armen. De oudste kinderen, die de beteekenis van het geschrift en de belangrijkheid van hare vondst verstonden, juichten van blijdschap; en de kleinen, die het niet verstonden, deden uit aardigheid mede. Maar te midden hunner vreugde vergat het gelukkige gezin de dankzegging niet, die zij den barmhartigen en getrouwen God schuldig waren. Zij vielen op de

knieën en dankten te zamen den Heere, die op zulk eene wonderbare en heerlijke wijze een einde aan aller ellende gemaakt had.

Nog dienzelfden dag begaf zich de gelukkige Kruse naar zijn verraderlijken buurman. Daring zette groote oogen op, toen hij de kwitantie zag. Terwijl hij het verhaal der gezegende plundering aanhoorde, was het duidelijk, dat hij zich niet op zijn gemak bevond. In zijn hart heeft hij het nu zeker wel betreurd, dat hij den vijandelijken soldaten Kruse's woning gewezen had. Zijn eigen verraad had hem getroffen. De man, die den kuil voor een ander gegraven had, was er zelf in gevallen. De onderteekening zijns vaders kon hij niet loochenen. En al had hij dat willen doen, zoo waren er in het dorp nog vele getuigen, die het schrift kenden en, als 't noodig was, er een eed voor wilden afleggen. Onder deze omstandigheden kon Daring er geen proces over beginnen. Daarom stelde hij den gelukkigen Kruse voor, hem de boerderij weder af te staan tegen denzelfden prijs, dien hij er voor betaald had. En Kruse, die een vijand van allen twist was, nam dit voorstel met blijdschap aan.

Weinige dagen later zaten Kruse en zijne vrouw weder in hunne oude woning, hun rechtmatig eigendom. Wij zullen u niet de vreugde schetsen der eens zoo in nood verkeerende en thans zoo gelukkige familie. Alle rechtgeaarde menschen in het dorp verheugden zich met hen, dat de waarheid aan het licht gekomen was en de gerechtigheid gezegevierd had. Alleen Daring morde en was met God en menschen in opstand. Hij kon het geluk der familie, die hij haatte, niet aanzien. Daarbij kwam, dat de dorpingen thans luider dan te voren het gedrag veroordeelden, waarmede hij zich in het bezit van de boerderij zijns buurmans gezet had. Ook waren er menschen, die hem in gesprek met den aanvoerder der vijanden gezien hadden. En zoo verspreidde zich

al spoedig het gerucht, dat algemeen geloofd werd, dat During zelf den vijanden het huis van Kruse geweest had. De verontwaardiging daarover was zoo sterk, dat During het eindelijk in het dorp niet meer kon uithouden. Hij verkocht zijne boerderij en begaf zich naar een verwijderd oord, waar hij eenige jaren later, naar 't gerucht liep, in armoede moet gestorven zijn. Maar Kruse leefde met zijne vrouw nog vele jaren in geluk en vrede. Gods zegen woonde in hun huis en rustte ook op hunne kinderen. En steeds loofden zij de goedheid des Heeren, die hen op zulk eene wonderbare wijze geholpen en uit den nood gered had en zelfs het ongeluk tot geluk had doen strekken.

